

KORONAVİRÜS SALGINI SÜRECİNDE CDU VE ŞANSÖLYE ADAYLIĞI İÇİN ARTAN REKABET

M. ERKUT AYVAZ

SETA | PERSPEKTİF

HAZİRAN 2020 · SAYI 285

- Koronavirüs salgını öncesinde CDU'daki liderlik yarışı ne aşamadaydı?
- Salgınla mücadele süreci nasıl şansölyelik adaylığı rekabetine dönüştü?
- Salgınla mücadelede Laschet ve Söder hangi temel yaklaşımlarda ayrışıyor?

GİRİŞ

Almanya koronavirüs (Covid-19) salgınıyla mücadelede siyasi ve ekonomik çeşitli adımlar atmıştır. Krizin başlangıcında federal hükümet ve ülkedeki on altı eyalet hükümeti –bazı eyaletler öne çıkmış olsa da– genel anlamda uyumlu bir şekilde hareket etmiştir. Bu doğrultuda bazı eyaletlerde sokağa çıkma yasağı gibi daha sıkı tedbirler alınırken genel anlamda Almanya'da temas yasağı olarak adlandırılan bir konsept hayata geçirilmiştir.¹ Geride bırakılan üç aylık süre zarfında koronavirüs vaka sayılarının azalması ve bilhassa ülke ekonomisine yönelik olumsuz gelecek projeksiyonlarının da artmasıyla birlikte koronavirüsten çıkış ve tedbirlerin yumuşatılması yönündeki tartışmalar da artmıştır. Bu süreçte Şansölye Merkel ve epidemiyoloji alanındaki bilim insanları daha temkinli bir normalleşme arzularken özellikle Kuzey Ren-Vestfalya (KRV) Başbakanı ve Hristiyan Demokratlar Birliği (CDU) genel başkan adayı Armin Laschet hem sivil hem de ekonomi odaklı bir mecburiyeti işaret ederek normalleşme yönünde ısrarda bulunmuştur. Bu doğrultuda

Mayıs başından itibaren normalleşme adımları konusunda mutabakat sağlayan ve bunları kademeli olarak uygulamaya başlayan Alman kamuoyu² önümüzdeki aylarda salgına rağmen yaz tatilinin de hangi ölçüde mümkün olabileceği üzerinde durmaktadır.

Diğer yandan salgının ilk ortaya çıktığı süreç CDU'da yeni bir genel başkan arayışına denk gelmiştir. Partinin mevcut genel başkanının önümüzdeki süreçte geri çekileceğini açıklaması üzerine aralarında Armin Laschet'in de bulunduğu üç yeni aday öne çıkmıştır. Salgın öncesi 25 Nisan'da gerçekleştirilmesi planlanan olağanüstü kongre sonrası ise CDU ve kardeş partisi Hristiyan Sosyal Birliği (CSU)³ ile birlikte Merkel sonrası dönem için yeni şansölye adayının belirlenmesi gündemdedi. Fakat salgınla birlikte olağanüstü kongre şimdilik belirsiz bir tarihe ertelenmiştir. Buna rağmen koronavirüsle mücadele üzerinden özellikle CDU genel başkan adayı Laschet ile sert tedbirler yanlısı tutumuyla dikkat çeken Bavyera Eyalet Başbakanı Söder

1. Zeliha Eliaçık, "5 Soru: Almanya Koronavirüs ile Nasıl Mücadele Ediyor?", SETA, 23 Mart 2020.

2. İbrahim Alboğa, "Almanya'da 'Koronadan Çıkış' Adımları", SETA Perspektif, Sayı: 278, (Nisan 2020).

3. CSU partisi federal hükümetin küçük koalisyon ortağı olmakla birlikte CDU partisinin Bavyera'daki kardeş partisidir.

M. ERKUT AYVAZ

Erlangen-Nürnberg Üniversitesi (Almanya) Siyaset Bilimi ve Kamu Hukuku bölümlerinden 2011'de mezun oldu. DAAD bursu ile Duke University (ABD) Siyaset Bilimi departmanında 2012-2013 arası bir yıllık eğitim aldı. ABD dönüşü 2014'te Erlangen-Nürnberg Üniversitesi Siyaset Bilimi Master Programı'nda master tezini bitirmesini müteakip mezun oldu. Çeşitli ulusal gazetelerde yayımlanmış yazıları bulunan Ayvaz, Otto-Friedrich-Universität Bamberg'de (Almanya) doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

arasında olası bir şansölye adaylığı için bir rekabet yaşadığı söylenebilir.

Bu perspektifte salgın öncesinde iktidar ortağı CDU'daki denklem ve olağanüstü kongre planı ele alınmaktadır. Ayrıca Almanya'da koronavirüs tedbirlerinin hayata geçirilmesiyle birlikte sürecin nasıl şansölyelik (başbakanlık) adaylığı rekabetine dönüştüğü irdelenecektir. Bilhassa salgınla mücadele ve hatta tedbirlerin yumuşatılması sürecinde özellikle Laschet ve Söder'in neden karşılaştırıldığı ve hangi temel yaklaşımlarda ayrıştıkları üzerinde durulmaktadır.

CDU'DA LİDERLİK ARAYIŞI VE KORONAVİRÜS ERTELEMESİ

Şansölye Merkel Aralık 2018'de CDU genel başkanlığını bırakmasına rağmen Şansölyelik görevini 2021 sonbaharına kadar sürdürme kararı almıştır. Aralık 2018'deki CDU kongresinde de –öncesinde CDU genel sekreteri olarak Merkel tarafından görevlendirilen ve kendisinin halefi olarak değerlendirilen– eski Saarland Eyalet Başbakanı Annegret Kramp-Karrenbauer (AKK) az bir oy farkıyla CDU genel başkanı seçilmiştir. Böylelikle CDU 2019'da fiilen iki başlı bir yapıya evrilmiş, Şansölye Merkel ve AKK birlikte çalışmaya başlamıştır. Ancak partideki genel hoşnutsuzluklar ve bazı eyaletlerdeki eyalet meclisi seçimlerinde yaşanan başarısızlıklar olumsuz havayı artırmıştır. Halbuki Temmuz 2019'da Şansölye Merkel'in AKK'yi federal hükümete de dahil ederek savunma bakanı yapması AKK'nin 2021'de CDU/CSU'nun olası şansölye adayı olacağı yorumlarına neden olmuştur. Ancak Thüringen eyaletinde CDU'nun ve aşırı sağcı AfD'nin oylarıyla eyalet başbakanı seçilebilmiş olan (FDP/Hür Parti'li) Thomas Kemmerich olayı⁴ CDU'nun genel imajını daha da yıpratmıştır. Başta Şansölye Merkel olmak üzere birçok parti kurmayı aşırı sağcılarla birlikte hareket etmeme ilkesinin bu şekilde sekteye uğratılmasına tepki gösterirken günün sonunda AKK sorumluluk alarak şansölye adayı olmayacağını geçtiğimiz Şubat'ta açıklamıştır. Bu vesileyle AKK, CDU

4. Erbil Başay, "Almanya'da Thüringen Eyaleti Başbakanı Kemmerich Görevinden İstifa Etti", Anadolu Ajansı, 8 Şubat 2020.

genel başkanlığı ve şansölyelik görevlerinin ayrılmasını eleştirerek bir nevi çift başlılığın sorun olduğuna işaret etmiştir.

AKK'nin ilk planına göre 2020 yazında öncelikle CDU ve CSU'nun ortak şansölye adayının belirleneceği, Aralık 2020'deki olağan kongrede ise kendisinden sonraki CDU genel başkanlığı için yeni bir ismin seçileceği duyurulmuştur. CSU'nun eleştirileri üzerine bu plandan daha sonra vazgeçilerek öncelikle 25 Nisan'da CDU'nun yeni genel başkanının, daha sonraki süreçte ise federal seçimlere yönelik şansölye adayının aranacağı açıklanmıştır. Bu bağlamda Şubat sonunda üç siyasi resmen CDU genel başkanlığı için adaylığını duyurmuştur.⁵

Bu isimlerin ilki CDU'nun liberal kanadını temsil eden KRV Eyalet Başbakanı Armin Laschet'tir. Laschet lehine aday olmayacağını açıklayan mevcut Federal Sağlık Bakanı Jens Spahn ise Laschet'i genel başkanlık yarışında destekleyeceğini duyurmuştur. Merkel'e yakınlığıyla bilinen Laschet'e rağmen Spahn'ın hem bir Merkel muhalifi hem de yeni ve genç jenerasyonun temsilcisi olarak destekçi bulduğu detayı önemlidir. Zira Laschet'in şimdiden böyle bir parti-içi koalisyonu sağlayabildiği intibayı dikkat çekmiştir.

CDU'da sağ muhafazakar çevrelerin desteklediği, geçmişte Merkel'in ve son olarak 2018 CDU kongresinde AKK'nin rakibi olarak mağlubiyet yaşayan⁶ Friedrich Merz'in de genel başkanlığı kazanma şansı söz konusudur. Hatta Merz'in doğrudan parti üyelerince seçilmesi durumunda genel başkanlık şansının çok daha yüksek olduğu tartışmaları da gündeme getirilirken mevcut durumda genel başkan kongrede 1001 delege tarafından seçilecektir.

Üçüncü resmi aday ise geçmişte federal çevre bakanlığı görevinde de bulunmuş olan, daha sonra Merkel tarafından 2012'de görevden alınan, mevcut Federal Meclis Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Norbert Röttgen'dir. Diğer adaylara kıyasla şansı en

5. M. Erkut Ayvaz, "CDU'da Liderlik Krizi ve Alman Siyasetinin Geleceği", *Sabah*, 22 Şubat 2020.

6. "CDU'nun Yeni Başkanı Annegret Kramp-Karrenbauer Oldu", *Hürriyet*, 8 Aralık 2018.

düşük aday olarak değerlendirilen Röttgen bilhassa CDU içerisinde ve hatta genel olarak Almanya’da dış politika alanında en öne çıkan ve etkin bir isim olarak kabul edilmektedir.

CDU genel başkanlığıyla bir ilgisi bulunmasa da CSU Genel Başkanı ve Baviera Başbakanı Markus Söder de CDU/CSU’nun ortak şansölye adaylığı bağlamında gündeme gelmektedir. Bu sebeple Söder’in CDU içerisinde önce genel başkanın belirlenmesi, şansölye adayının ise daha sonra CDU ve CSU tarafından birlikte kararlaştırılmasını savunması anlam kazanmaktadır.

Ancak koronavirüs salgınının tüm dünyada⁷ olduğu gibi Almanya’da da etkili olması sebebiyle CDU’nun 25 Nisan için planlanan olağanüstü parti kongresi de belirsiz bir tarihe ertelenmiştir.⁸ 12 Mart’ta alınan bir karara yönelik CDU Genel Başkanı AKK olağanüstü kongrenin Aralık’taki olağan kongreden birkaç hafta önce toplanabileceğini ileri sürmüştür. Daha sonraki haftalarda ise bu sözüne de şerh düşen AKK Aralık’ta gerçekleşecek olan parti kongresi öncesi ilaveten bir olağanüstü kongreye ihtiyaç olup olmadığını sorgulamıştır.⁹

Erteleme kararını destekleyen üç adayın da salgınının ilk başlarından itibaren genel başkanlık için yürütmeyi planladıkları seçim kampanyalarını –daha sonraki süreçte geçerli olan temas yasaklarından da dolayı mecburi bir şekilde– geçici olarak askıya aldıkları söylenebilir.¹⁰ Ancak özellikle Nisan ortalarından itibaren “koronavirüsten çıkış” tartışmalarının artarak kamuoyunda gündeme geldiği Almanya’da Laschet ile birlikte Merz ve Röttgen’in de daha çok röportajlar vermeye başladığı ve görünürlüklerinin arttığı gözlenmiştir.¹¹

7. Hazal Duran, “Devletler Koronavirüse Karşı Nasıl Mücadele Ediyor?”, *SETA Analiz*, Sayı: 317, (Nisan 2020).

8. “CDU Sagt Sonderparteitag Wegen Corona-Krise ab”, *Handelsblatt*, 12 Mart 2020.

9. “Eine Frage, die im Moment Niemanden Interessiert”, *Spiegel.de*, 25 Nisan 2020.

10. Andreas Rinke, “Höhenflug der Union - Drei Risiken für einen Absurz”, *Reuters*, 24 Nisan 2020.

11. “‘Staat Kann Nicht Alle Retten’ - Merz will Schnell Zurück zur Marktwirtschaft”, *ntv.de*, 12 Nisan 2020.

CDU GENEL BAŞKANLIK YARIŞININ ŞANSÖLYELİK ADAYLIĞI REKABETİNE DÖNÜŞÜMÜ

Alman siyasetinde koronavirüs krizi sürecinde CDU genel başkanlık yarışından ziyade Laschet ve Söder arasında olası bir şansölyelik adaylığı için rekabetin söz konusu olduğu söylenebilir. Her ne kadar Baviera Başbakanı ve CSU lideri Söder bu tür bir rekabeti genellikle reddederek kendisinin “Baviera’da görevde olduğunu ve burada kalacağını”¹² belirtse de koronavirüs sürecinde kendisinin bilhassa öne çıktığı tartışmasızdır.

Almanya’nın en önemli eyaletlerinden ikisi olarak değerlendirilen Baviera ve KRV koronavirüs karşısındaki tedbirler ve bu tedbirlere yönelik ayrışan pozisyonları sebebiyle ulusal kamuoyunda da dikkatle takip edilmektedir. Kamuoyunda her iki eyalet başbakanının olası şansölye adayları olarak da değerlendirilmesi ayrıca olası adayların da buna göre bir söylem ve eylem içerisinde bulunması dikkatlerden kaçmamıştır.

Mevcut denkleme rağmen Laschet’in önce CDU lideri ardından da şansölye adaylığı olmak istediği bilmesine rağmen Söder’in şansölyelik hedeflerine dair hiçbir resmi açıklaması yoktur. Daha çok Söder’in anketlerdeki artan popülaritesi ve bazı muğlak cümlelerinden ileriye dönük şansölyelik adaylığı olduğu çıkarımı yapılmaktadır. Örneğin 2021 planlamaları için erken olduğunu da cümle aralarında ifade eden Söder genellikle şimdilik koronavirüsle mücadeleye odaklandığının altını çizmektedir. Ayrıca Laschet’e göre Söder’in daha genç olması sebebiyle onun 2021 için olmasa da ileride tekrar adaylık için öne çıkabileceğine işaret edilmektedir. Laschet’in ise benzer bir ikinci şansının olmayacağı muhtemeldir.

Anketlerde Koronavirüs Faktörü

Koronavirüs salgının başlamasından bu yana oy dengelerinin de anketlerde değiştiğine şahit olun-

12. Anna Clauß, Christoph Hickmann ve Veit Medick, “CSU-Chef Söder über Corona-Maßnahmen: ‘In der Krise Wird oft Nach dem Vater Gefragt’”, *Der Spiegel*, 27 Mart 2020.

maktadır. Örneğin salgın öncesi oyları yüzde 25-27'ye kadar gerileyen CDU/CSU koronavirüs tedbirleriyle toplum nezdinde güveni sağlamış olacak ki neredeyse yüzde 40'lara ulaşan güncel oy oranıyla 2017 Federal Meclis seçimlerindeki oy oranının da (yüzde 32,9) üstüne çıkmış görünmektedir. Burada bilhassa seçmen nezdinde Şansölye Merkel'in liderliği ve koalisyon hükümetinin salgına karşı başarılı bir kriz yönettiği algısı etkili olmuştur – her ne kadar koalisyon ortağı SPD'nin oylarında ciddi bir artış yaşanmasa ve yüzde 15'te sabit kalsa da.¹³ Örneğin aralıklarla kamuoyunda paylaşılan anketlerdeki sonuçlara göre CDU/CSU'nun oy oranları yüzde 38-39'lara kadar yükselmiştir. İlginç bir şekilde diğer partilerde ise salgın süresince büyük çapta değişiklikler söz konusu olmamıştır. Genel anlamda CDU/CSU federal ölçekte artış sağlarken koalisyon ortağı SPD yüzde 15-17 aralığında kalmıştır. SPD'nin Mayıs ortalarında yüzde 14'e kadar gerilediği dahi ileri sürülürken¹⁴ muhalefetteki Yeşiller de benzer bir trendle en büyük ikinci parti konumunu yüzde 18'lik oranıyla zaman zaman bazı gelgitlerle sabit tutmuştur. Salgının henüz başlarındaki “koronavirüsten çıkış” açıklamalarıyla dikkat çeken FDP (Liberaller) ise neredeyse yüzde 5 barajının da gerisine düşme aşamasına gelmiştir. Aşırı sağcı AfD'nin de bu süreçte kısmen destek kaybederek uzun bir süreden sonra yüzde 10 bandının altına kadar düşmesi toplumun kriz anlarında aşırı sağa ve popülizme mesafeli yaklaşması olarak yorumlanabilir. Sol Parti ise pek bir fark yaratamayarak oy oranı olan yüzde 9'da tutunmuştur. Halbuki krizlerde sol siyasetin öne çıkması ve toplum nezdinde teveccüh görmesi beklenirken anketlerde böylesi bir başarısızlığın saptanması da dikkate değerdir.

Oylardaki bu artışın kişisel liderlik ve genel anlamda muhafazakar/merkez sağ CDU/CSU'nun kriz anlarında Almanya'yı “başarı”yla yönetebilmesiyle

13. Ulrich Reitz, “Schwarz-Gelb möglich, Rot-Rot-Grün verpönt: Neue Umfragen mit Paradoxem SPD-Resultat”, Focus Online, 2 Haziran 2020.

14. “Die Grünen Legen Wieder zu, Union Verliert”, Welt.de, 19 Mayıs 2020.

ilişkilendirmektedir. Ancak Mayıs sonlarında Almanya'nın bazı şehirlerinde koronavirüs tedbirlerine yönelik artan protestolara ve bu bağlamda komplo teorileriyle aşırı sağcı çevrelerin etkileşimi merkez sağa verilen desteğin de uzun vadede azalmasına giden yolu açabilir. Zira aşırı sağcı ve popülist söylemlerin arttığı bir zeminde AfD gibi partilerin tekrar öne çıkması muhtemeldir.

Koronavirüs salgınının ilk aşamasına dönecek olursak burada bilhassa Söder ve Laschet'in kamuoyu ve medyada karşılaştırıldığına ve adeta yarıştırıldığına şahit olunduğunu vurgulamak gerekmektedir. Federal ve eyaletlerdeki yürütme erklerinin kriz süresince zorunlu olarak öne çıkması ve görünürlüklerinin artması bu bağlamda Merkel'in yanı sıra bu iki liderin de daha aktif ve ön planda olmasını sağlamıştır. Diğer yandan Röttgen ve Merz ile CDU Genel Başkanı AKK'nin ise bilhassa Mart-Nisan döneminde arka plana itilmeleri kaçınılmaz olmuştur.

Anketlerde Söder'in şansölye adaylığı için hem tüm Alman toplumu (yüzde 53) hem de CDU/CSU seçmenleri nezdinde (yüzde 67) en çok desteklenen kişi olduğunu belirtmek gerekmektedir.¹⁵ Şansölyelik adaylığı için bir hedefi olmadığını söyleyen Söder'e kıyasla CDU genel başkanlığı için yarışan diğer adaylara bakıldığında ise burada da Laschet'in koronavirüs sürecindeki tutumu sebebiyle olumsuz etkilendiği söylenebilir. Zira anketlerde 2021'de şansölye adayı olarak Almanların yüzde 33'ü Merz'i ve yüzde 27'si de Laschet'i şansölye olarak görmek istemektedir.¹⁶ Medyadaki genel söylem de Laschet için şansölyelik adaylığının zorlaştığı ve hatta imkansız hale geldiği yönündedir.¹⁷ Krizin zirvede olduğu dönemde sosyal medyada da ilginç bir şekilde Laschet'e kıyasla hızlı bir normalleşmeye karşı olan Söder desteklenmiştir. Bu bağlamda bazı sosyal medya kullanıcıları

15. “Markus Söder im Umfragehoch - Union Steigt auf Besten Wert Seit 2017”, Focus Online, 8 Mayıs 2020.

16. “Markus Söder Derzeit Aussichtsreichster Union-Kanzlerkandidat”, Zeit.de, 7 Mayıs 2020.

17. Matthias Kalle, “Nach Dieser Sendung wird Laschet Niemals Kanzler”, Tagesspiegel, 27 Nisan 2020.

nın kendi eyaletlerinde de “Söder gibi bir eyalet başbakanı düşlediklerini” yazmaları dikkat çekmiştir.¹⁸

Koronavirüs Tedbirleri Işığında Laschet ve Söder Rekabeti

Laschet ve Söder’in özellikle karşı karşıya geldiği bazı süreç ve hususlar söz konusudur. Örneğin salgının Almanya’da ilk olarak arttığı dönemde Söder’in daha hızlı ve Bavyera odaklı hareket etmesi, başta Laschet olmak üzere diğer federal eyalet hükümetlerinin de tepkisini çekmiştir. Bavyera’da okulların kapatılmasını derhal yürürlüğe koyan Söder okullar konusu ve sokağa çıkma yasağı gibi hususlarda da diğer eyaletlere göre yavaş hareket etmemiştir. Buna göre Bavyera’da sokağa çıkma yasağı ilan eden Söder’in kararından sonraki günde ise tüm eyaletlerde de geçerli olacak olan bir “temas yasağı” mutabakatı sağlanabilmiştir.

Söder’in krizin yönetimi konusundaki girişimleri esasen federal şansölyelik (federal başbakanlık) adaylığı için uzun vadeli bir rekabetin yansıması olarak algılanmaktadır. Burada Söder daha avantajlı bir konumdadır zira kendisinin Laschet’e –ve diğer adaylara– kıyasla hem kariyer hem de yaş itibarıyla kısa vadede kaybedecekleri sınırlıdır. Bununla birlikte Söder’in Almanya’nın ekonomik anlamda en güçlü eyaletlerinden biri olan Bavyera’nın başbakanlığını hem de aynı anda on altı eyalet başbakanının istişare maksatlı bir araya geldiği konferansın da (Ministerpräsidentenkonferenz) başkanlığını yürüttüğünü belirtmek gerekmektedir. Söder bu konferansa –dönüşümlü başkanlık esası gereği şu sıralar– başkanlık etmektedir. Haliyle toplantılarda Merkel’in doğrudan yanında yer alan Söder bu sebeple konumuna ilaveten bir söylem meşruiyeti intibai ve algısı ekleyebilmektedir.

Söder salgının yayılmasını engellemek için sokağa çıkma yasağının getirilmesini ilk savunanlardandır.¹⁹ Hedeflenen bu kısıtlamaları kriz bölgelerine (Avusturya ve İtalya’ya) doğrudan komşu olunması üzerinden

gereçlendiren Söder, Avusturya’nın Almanya’ya kapılarını kapatması üzerine Bavyera olarak Avusturya’ya geçişleri durdurmuştur. Laschet ise koronavirüs salgınında bilhassa KRV’de bulunan Heinsberg bölgesindeki vaka artışlarına karşı yeterli önlem almamakla ve hatta Şubat’ta karnaval etkinliklerine müsaade etmekle eleştirilmiştir. Böylelikle salgına çok geç reaksiyon gösterildiği ithamıyla en çok federal hükümete, CDU’lu Federal Sağlık Bakanı Spahn’a ve Almanya’nın en yoğun nüfusuna sahip KRV eyalet hükümetine ve haliyle Laschet’e yönelik eleştiriler öne çıkmıştır. Sokağa çıkma yasağı toplum nezdinde en doğru tedbir olarak kabul görmesine rağmen Hollanda gibi komşu ülkelere sınırını kapatmaya da sıcak bakmayan Laschet eleştirilere muhatap olmuştur.

Merkel’in desteklediği genel başkan adayı olarak kabul edilen Laschet, eyaletinde koronavirüs krizini iyi yönetemediği ithamlarıyla karşılaşmıştır. Benzer şekilde –Laschet’in CDU genel başkanlık yarışı bağlamında destekçisi– Federal Sağlık Bakanı Jens Spahn’ın salgının bilhassa başlangıcında yetersiz kaldığı gün geçtikçe daha açık bir şekilde –bakanın kendi cılız öz eleştirel cümleleriyle de birlikte– kamuoyuna yansımaktadır.²⁰

Ayrıca federal siyasetteki karar alıcıların Bavyera Başbakanı Söder’in tek taraflı ve aktif girişimlerinden dolayı da alan bulamadığı eleştirileri kamuoyunda gözlenirken Laschet ve Söder ile ilgili bir hayli karşılaştırma yapılmıştır. Burada özellikle Söder’in çok iyi bir hatip olduğunun yanı sıra medyaya verdiği demeçlerde de somut, kısa ve net cümleler kurduğundan övgüyle bahsedilmektedir. Laschet’in ise eskiden bu yana iyi bir hatip olmadığına işaret edilmektedir. Haliyle Laschet’e genel olarak yöneltilen eleştiri ise liderlik algısını yerine getiremediği ve bu sebeple Söder’in sert ve net pozisyonu karşısında varlık gösteremediğidir.²¹

22 Mart’taki Şansölye Merkel ve eyalet başbakanları toplantısında dikkat çeken husus Laschet ile

18. Marc Steinhäuser, “Krisenkommunikation mit Klopapier: Söder und Laschet im Fernduell”, blog.WDR.de, 27 Mart 2020.

19. “Coronavirus in Bayern - Söder Droht mit Ausgangssperre”, ZDF, 19 Mart 2020.

20. “Gesundheitsminister Spahn hat Pandemie-Gefahr Durch das Coronavirus Anfangs Unterschätzt”, Tagesschau, 17 Mayıs 2020.

21. Ulrich Reitz, “Kanzler-Duell im Corona-Modus: Mit Tricks und Rhetorik Hängt Söder Laschet ab”, Focus Online, 16 Nisan 2020.

Söder arasında ciddi bir görüş ayrılığının yaşanmış olduğu bilgisidir. Bu süreçte medyada bu gibi tartışmalar federal devletin çıkarlarından ziyade “kişisel egoların tatmini” olarak ele alınmıştır.²² Laschet 29 Mart’ta kaleme aldığı bir yazıda Söder’in yöntemini de eleştirerek en hızlı kararın en iyi karar olmadığını aksine anayasal bir prensip olan orantılılık ilkesine uygun olanın en iyi karar olduğunu ileri sürmüştür.²³ Söder ise genelde Laschet ile arasındaki olası rekabete yönelik böyle bir hususun olmadığı yanıtını vermekle yetinmektedir.

Koronadan Çıkış Tartışmaları

Her iki liderin karşı karşıya getirildikleri bir diğer husus ise salgına yönelik alınan tedbir kararlarının ne ölçüde gevşetileceği/yumuşatılacağı tartışmalarıdır. Genel anlamda Almanya Mayıs başlangıcı itibarıyla salgın tedbirlerinde hızlı bir yumuşatma politikasını devreye sokmuştur. Ancak eyaletler arasındaki uygulama farklılıkları –ki koronavirüsle mücadelede uygulanan kısıtlamalar yasal olarak eyaletlerin yetkinlik alanına girmektedir– dikkat çekmiştir. Burada da bilhassa CDU/CSU içerisindeki siyasi rekabet öne çıkmıştır.

Eyaletler arası fikir ayrılıklarına genel bir çerçevede bakıldığında oldukça karışık bir durumdan bahsedilebilir. Örneğin KRV gibi önemli bir eyalet özellikle anaokulu, okul ve mağazaların açılması konusunda hızlı bir normalleşmeyi önerirken Bavyera gibi güney eyaletleri ise daha dikkatli ve tedbirlerin devamından yana bir tavrı benimsemişlerdir. Bu bağlamda KRV Başbakanı Laschet istişareler esnasında ortak bir zeminde hareket etmektense kendi yol haritasını diğer eyaletlerin dikkatine sunarak tepki çekmiştir. Laschet’in bu tutumu federal koalisyon ortağı SPD, Şansölye Merkel ve Bavyera Başbakanı Söder’e karşı bir hamle olarak da değerlendirilmiştir. Bununla birlikte koronavirüsle mücadelenin şahsileştirildiği

yönünde kamuoyunda bir kez daha neredeyse ortak bir kanaat olmuştur.²⁴

Mevcut CDU Genel Başkanı AKK de ortak kurallarla krizden çıkılması gerektiğini savunarak²⁵ dolaylı yoldan Laschet’i seçim kampanyası yürütme konusunda uyarılmıştır.²⁶ Laschet’in koronavirüs tedbirlerinin gevşetilmesi konusundaki ısrarcı ve bir nevi öncü tavrı bazı çevrelerde sorumsuzluk ve acelecilik olarak da yorumlanırken kendisinin bu tutumdan dolayı Merkel ile de bağının azaldığı ihtimal dahilindedir.

Laschet’in salgının kendi eyaletinde yaygın olarak belirdiği ilk şehirlerden biri olan Heinsberg’de bilimsel bir araştırma yaptırması da gündem olmuştur. Heinsberg’de gerçekleştirilen araştırmayı koronavirüsten çıkış hamleleri bağlamında tüm Almanya bağlamında yorumlatmak ve kullanmak istediği yönünde ithamlara da muhatap olan Laschet bu çalışmayla kamuoyu nezdinde umduğu olumlu karşılığı alamamıştır.²⁷

Laschet’in Söder’e kıyasla düşük performanslı televizyon ve sosyal medya etkileşimini de sürekli göz önünde bulunduran siyasi analistler Laschet’in KRV’de FDP ile yürüttüğü koalisyon hükümetine de işaret etmektedirler. Tıpkı FDP Genel Başkanı ve Federal Meclis milletvekili Christian Lindner gibi Laschet’in de “sorumluluk içerisinde normalleşme” vurgusuyla ısrarla koronavirüsten çıkış taleplerinde bulunması ilk başlarda Söder’in –ve Şansölye Merkel’in– direnciyle karşılaşmıştır. Ancak tüm bu kolektif dirence rağmen bilhassa Mayıs başlangıcı ve ortalarından itibaren Almanya’da birçok sektörün yavaş yavaş normalleşme yönünde adımlar atması başta Söder olmak üzere normalleşme ve koronavirüsten çıkışa son derece mesafeli olan siyasilerin

22. Ferdinand Otto, “Wer ist der Allerbeste Viren-Killer im Land?”, Zeit.de, 22 Mart 2020.

23. Armin Laschet, “Jetzt Müssen Wir für die Zeit Nach Corona Planen”, Welt.de, 29 Mart 2020.

24. “Vor der Beratung mit der Kanzlerin. Riesen-Krach um Corona-Lockerungen”, Bild.de, 15 Nisan 2020.

25. “Vor Corona-Kabinett. Verschiedene Ansätze zum Ausstieg”, ZDF.de, 13 Nisan 2020.

26. “Kramp-Karrenbauer rechnet nicht mehr mit Wahl-Sonderpartei-tag”, FAZ.net, 14 Nisan 2020.

27. C. Parth, K. Polke-Majewski ve M. Schlieben, “Er holpert Richtung Exit”, Die Zeit, 16 Nisan 2020.

tutumunu da dönüştürmeye başlamıştır. Bu bağlamda “aşı veya ilaç bulunana kadar” gibi gerçekçi olmayan süresiz tedbir yanlısı yaklaşımların giderek azaldığı ve normalleşme yanlısı söyleme yaklaşıldığı da gözlenmektedir.

SONUÇ

2021 sonbaharında gerçekleşecek olan Federal Meclis seçimleri öncesi mevcut Büyük Koalisyon hükümetinde yer alan partilerin ikisinde (CDU ve SPD’de) istikrarsız liderlikler öne çıkmaktadır. Koronavirüs salgınının bu süreci daha da kronikleştirdiği söylenebilir. Her ne kadar 25 Nisan 2020’de CDU olağanüstü kongre düzenleyerek liderlik sorununu çözmeyi planlanmışsa da salgın sebebiyle bu tarih şimdilik ertelenmiştir. Ancak kuvvetle muhtemel Aralık’taki olağan kongrede durumun netlik kazanacağı düşünülmektedir.

Koronavirüs salgını sebebiyle CDU liderliği ve hatta Şansölyelik rekabeti de ilginç bir aşamaya evrilmek üzeredir. Her ne kadar genel başkanlık için üç resmi aday söz konusu olsa da salgın öncesi ismi öne çıkan KRV Başbakanı Laschet’in şu sıralar popülaritesinde ciddi bir gerileme olmuştur. Laschet’in ilk hedefi olan parti genel başkanlığı sonrası ikinci hedefi şüphesiz 2021’de CDU/CSU partilerinin ortak şansölye adayı olmaktadır. Ancak salgın sürecinde aldığı kararlar ve liderlik vasfını iyi kullandığı yönünde öne çıkarılan Bavyera Başbakanı ve CSU lideri Söder’in de şansölye adayı olarak adı zikredilmeye başlanmıştır. Söder bu yönde hala somut bir açıklama yapmaktan kaçınırken²⁸ daha çok siyasi kariyerinin Bavyera’da olduğunu belirtmekle yetinmektedir. Ancak CDU genel başkanının Aralık’ta netleşmesinden sonra Ocak 2021’de Söder’in de şansölyelik konusundaki esas pozisyon ve hedefinin açığa çıkması²⁹ muhtemeldir.

Dolayısıyla salgın sebebiyle CDU’da genel başkanlık için normal şartlarda yarışması beklenen üç

adaydan ziyade şimdiden şansölye adaylığı için iki ismin siyaset ve medyada öne çıkarılması söz konusudur. Laschet ve Söder’in iki önemli eyaletin başbakanı konumunda olmaları elbette bu süreçte önemli bir faktördür. Ancak şimdiden bu tür keskin çıkarımların yapılması için erken olduğu söylenebilir. Her ne kadar Söder anketlerde Merkel’den sonra en popüler siyasetçi olarak yer alsada Merkel’in bir kez daha –kendisi her ne kadar bunu reddetse de– şansölyelik yarışı için geri dönebileceği üzerinde duranlar da söz konusudur.

CDU’daki diğer adaylara bakıldığında ise örneğin ekonomi çevrelerinin şansölye olarak görmek isteyeceği ve eski bir Merkel muhalifi olan Friedrich Merz’in ve dış politika alanında etkili bir siyasetçi olan Norbert Röttgen’in salgın süresince doğal olarak arka plana itildiğini söylemek mümkündür. Buna rağmen normalleşme adımlarının sürdürülmesiyle birlikte zaten son günlerde dikkat çeken medya görünürlüklerinin de artması muhtemeldir.³⁰

Sonuç olarak mevcut denklemde Laschet ve Söder isimlerinin CDU/CSU’nun şansölye adaylığı bağlamında irtibatlandırılmasını konjonktürel ve koronavirüs salgınından kaynaklı olarak değerlendirmek mümkündür. Bu süreçte her ne kadar CSU lideri Söder’in ismi ciddi anlamda öne çıkmış ve sert tedbirler yanlısı tutumundan dolayı toplumsal desteği artmış olsa da 1980 ve 2002 tecrübeleri de unutulmamalıdır. Zira bu yıllarda CDU/CSU partileri Federal Meclis seçimlerinde CSU’nun genel başkanlarını şansölye adayı olarak belirlemişler ve seçimleri kaybetmişlerdir. Haliyle bu iki başarısız tecrübeye ilaveten “Üçüncü bir CSU’lu şansölye adayı deneyimi mümkün müdür?” sorusu için ise henüz erkendir. Ayrıca CDU’lu bir genel başkan ile CSU’lu bir şansölye adayının kombinasyon ihtimalinin de olumlu sonuç vermeyeceği açıktır. Zira Merkel’in 2018’de uzun yıllardır sürdürdüğü CDU liderliğini AKK’ye bırakması da olumlu sonuçlar getirmemiş, AKK Şu-

28. Eckart Lohse, “Machtkampf in der Union: Das Ende der Zerrissenheit?”, Zeit.de, 1 Haziran 2020.

29. “Söder will erst im Januar über Kanzlerkandidatur der Union entscheiden”, Handelsblatt, 31 Mayıs 2020.

30. Goerg Ismar ve Robert Birnbaum, “Röttgen attackiert Laschets Corona-Kurs: ‘Es geht um Profilierung’”, Tagesspiegel, 17 Mayıs 2020; “CDU-Vorsitz: Röttgen glaubt an sich”, n-tv.de, 26 Mayıs 2020.

bat 2020'de genel başkanlığı bırakma kararı almıştır. Dolayısıyla CDU çevrelerinin genel başkanlık ve şansöyelik makamlarının artık ayrı kişiler tarafından yürütülmesi yöntemini de benimsememe eğiliminde olmaları olasıdır.

CDU'nun salgın süresince Şansölye Merkel'in performansı sebebiyle anketlerde ciddi bir oy artışı yaşadığını da bir kez daha belirtmek gerekmektedir. Böylelikle gelecek değerlendirmesi yaparken Söder ve Laschet faktörleriyle birlikte Merkel'i de hala dikkate almak gerekebilir.